

МИНКО ГЕНОВ

ПРЕДГОВОР

chitanka.info

Ония, за които керванът на годините е превалил „над цветния хълм на младостта“, за които „напред се погледът не вглежда“, обичат често да се вглъбят в миналото, да поплуват в тихите води на спомените, защото те са винаги успокоителни и никога не отравят с разочарования. Не че в миналото не е имало тегло и неволи — те са наши спътници от люлката до гроба. Но младините не чувствуват остро жилото на отровата им, а побелялата възраст, която вижда всичко ретроспективно, ги оставя в сянка, дори ги изличава: изпъква само светлината и радостта и безкритичната вяра в „доброто старо време“.

Такива мисли ми навява книгата на г. Г. Каназирски „София преди 50 години“. Четох скици от нея в подлистници на в. „Изгрев“, прочетох я сега с нарастващ интерес — вече пълна, освежела от занимливи подробности.

Авторът ни увеща в едно идилично време, от което ние, възрастните, все още не можем да се откъснем, ако и отдавна да сме го затурили в буренака на забравата. Младото поколение го знае по разкази от втора и трета ръка, които във въображението на един юноша добиват очертанията на нещо едва ли не митично. И как да не е такова то за съвременния младеж, при оскъдицата на следвоенните години, когато му говорят за някогашното библейско изобилие, за баснословните някога цени на всичко, за непознати нему примитивни нрави и понятия, за един патриархален бит, който се е изличил от съзнанието дори за ония, които са преживели неговото крушение?

Толкова голяма е промяната във вътрешния и външния облик на нашата столица! Дори ония, пред очите на които са протекли промените, често не могат да разберат, как е станало това, защото то се извършва постепенно, почти незабелязано. Ние всеки ден внасяме подобрение в собственото си жилище, и то губи първичния си вид, без да сме усетили измененията му. Трябва някой стар приятел, който отдавна не ни е посещавал, да дойде и да види новата обстановка, да се учуди и да ни посочи разликата. И неволно ставаме нежни и чувствителни към старото, към онова, което смятаме сега неудобно, защото сме почувствували топлина на новото, комфортното. Така е и с промяната в градовете. С ежедневните строежи и преобразования те менят своя вид, без жителите на града да го забележат; па едновременно с това менят се и самите нрави и вкусове.

Г. Каназирски, подобно на тоя изчезнал посетител, идва да отдаде почит към старите софиянци и да възкреси някои подробности от първите години на сегашна София, да разкаже на новото поколение за едновременските нрави на нейните жители, улици, заведения, за тогавашното общество и култура, за някои забравени фигури и пр. А битието на стара София заслужава да бъде възпроизведено, защото тя е претърпяла толкова изменения, че днешната луксозна столица, в сравнение със стародавната, е неузнаваема.

Четеш книгата и цял рой видения от едно забравено минало се вестяват, за да документират, че въпреки многото неблагоприятни обстоятелства, при които е минал нашият обществен живот през изтеклите 50 години, въпреки многото политически бури и трусове, които не веднъж стихийно са се надвесвали над българския небосклон, имало е здрави жизнени сили, които поколенията са влагали в творческа, съзидателна работа, резултат на които е нова София.

Живо, реалистично е възпроизведена старата българска столица, в която се идваше от далечни места с файтони и брички, с нейните тесни и криви улици, с малките й дюкянчета, при неизгазима кал пролет и есен, при гейзери прах в летни дни, когато нямаше ни електрически трамваи, ни осветление, ни вода по домовете. Мяргат се на въображението — като из гробове — потънали в земята къщички и порутени бордеи, редом с бели двуетажни паянти^[1] с еркери и бели басмени перденца по прозорците, — издигнати сред широки зашумени дворове, обградени с прогнили и приведени от времето тараби. Вместо днешното електрическо осветление, тук-там мъждеят петролни ламби, които не достигат до турския сляп сокак. Наредени, подобно днешните опашки, чакат жени с газеви тенекии да си наляят вода от кварталната чешма — там, гдето всяка вечер ехтят лудешки смехове на палави вакарелки.

Младият читател, чието око е виждало само днешния европейски облик на София, с нейните модерни здания, масивни държавни учреждения и тежки съпритежателски домове, ще остане учуден като чете настоящата книга, в която ще види физиономията на столицата във всичката примитивност на някогашното й благоустройство. Ще му се сторят смешни до глупост например тогавашните многобройни барачни театри, в които се играят с големи претенции комедии от Молиера, драми от Толстоя и Горки, В. Юго и Фр. Копе. Защото

младите общества са тъй самонадеяни, както и младите хора: за тях няма нищо непостижимо. И, слава Богу, защото без това качество на младостта светът не би мръднал една крачка напред.

Авторът си припомня с много подробности и обществения живот на стара София, и нейното ежедневие: общественици, културни дейци, журналисти, чиновници: разбужда спомени за някогашните моди, разходки, сватби, ефекта от първия фонограф, нощни увеселения, битови фрески, прочути заведения, достозабележителни герои на деня с техните фриволни проказничества^[2] — личности отдавна забравени, но оставили диря в бодрата памет на повествувателя, отбелязали името си с низ духовити анекдоти, които и днес се помнят и приказват.

Всичко е предадено в прост, безизкуствен разказ, пропит на места с хумор, оживен от весели епизоди, без приумици, без мъдрувания и сентенции. И се пак авторът като че ли иска да направи един дидактичен намек на ония непоправими мизантропи, които никога нищо хубаво не виждат, които неизменно повтарят стереотипната фраза: „досега нищо не е направено“. И с хубавия си труд той иска да им отвори очите да видят разликата между София преди 50 години и днес, да реконструират старата столица на своите бащи и деди и да заживеят с мисълта да вложат нови творчески усилия, да я направят след четвърт век такава, каквата, може би, съвсем няма да прилича на днешната. И авторът е убеден, че новото поколение ще има отгдето да черпи кураж да издигне след много години една всякак преобразена — и външно и духовно — нова столица, пред която днешната ще изглежда груба и неугледна и ще се краси вечно с лозунга: „расте, но не старее“.

Може би, че тъкмо такава е била и целта на г. Каназирски. И той е постигнал тая цел. Неговата вярна памет и живо наблюдение са му услужили да възпроизведе и разкаже много от онова, което е чул и видял, и да го напише хубаво, вярно и увлекателно.

Илюстрациите на анонимния художник издават един голям майстор.^[3]

Януари, 1947 г.

Минко Генов

---

[1] Паянта — от перс. payanda през тур. „напречна подпорна греда на постройка“ и оттам по-късно „лош, нестабилен строеж“; в текста на книгата това значение още не е ясно изразено. ↑

[2] Проказничества — „лудории“, от рус. проказа, про- „по причина на, относно, за“ и казить „изменям, изкривявам, обезобразявам“, откъдето и името на болестта lерга, в напредналия стадий на която се достига до обезобразяване. ↑

[3] Този текст е очевидно недоглеждане, тъй като на изданието името на художника — Александър Божинов — специално е отбелязано. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.